

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти

О. М. Денисюк, О. П. Таран

РЕСУРСИ АРТТЕРАПІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ 211

Л. М. Дибань

ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ВОЄННОГО СТРЕСУ У СТОСУНКАХ ПОДРУЖЖЯ 213

С. С. Жорова

ПЕРЕЖИВАННЯ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ВТРАТИ БЛИЗЬКОЇ ЛЮДИНИ 217

Я. Загута-Візер

ПРИНЦИПИ УСПІШНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ФАХІВЦІВ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНІЙ КОМАНДІ СУПРОВОДУ 219

Н. М. Захарова, Н. В. Мацейко, Н. О. Борисенко

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЯК АКТУАЛЬНА СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА 222

Т. Звіряк, Л. Котлова

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ 224

О. В. Зінченко, А. О. Стасевич

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ІЗ ТОЛЕРАНТНІСТЮ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У РОЗРІЗІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ 226

С. М. Каліщук, М. Французова

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ЗВ'ЯЗКУ У ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ СТОСУНКАХ 228

М. О. Ковалевська, О. П. Таран

РОЗВИТОК КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 230

О. О. Козут

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ ЧИ РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ПІД ЧАС ВІЙНИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ 232

Н. О. Козак, І. А. Власенко

ЕФЕКТИВНА ПОДРУЖНЯ КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ 234

Л. С. Козій, О. П. Таран

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ 236

О. В. Коломійчук, О. Р. Ткачишина

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ

рівень конфліктності та тривожності у сімейних взаємодіях, а також стимулює розвиток емоційної компетентності самої дитини.

Результати проведеної діагностики свідчать про доцільність розвитку емоційного інтелекту у батьків як важливого чинника гармонізації сімейних стосунків. Програми психологічного консультування та тренінгової роботи, спрямовані на підвищення емоційної усвідомленості, можуть сприяти зниженню деструктивних несвідомих виховних установок і підвищенню якості емоційної взаємодії у сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: навч. посіб. Київ: Філ-студія, 2006. 320 с.
2. Система практик у професійній підготовці психологів. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Г.К. Радчук. Тернопіль: ТНПУ, 2017. 416 с.

М. О. Ковалевська, м. Кам'янське
mokovalevska.fpsrso24m@kubg.edu.ua

О. П. Таран, м. Київ
op.taran@kubg.edu.ua

РОЗВИТОК КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасна система інклюзивної та спеціальної освіти активно досліджує дієві способи розвитку когнітивної сфери дітей з розладами аутистичного спектра (РАС), бо якраз порушення пізнавальної діяльності найчастіше є основною причиною труднощів у навчанні, соціалізації та комунікації. Недостатня пізнавальна активність, труднощі в переробці сенсорної інформації, обмеженість мисленнєвих операцій та нестійкість уваги значно ускладнюють навчальний процес і соціальну адаптацію дітей з аутизмом. Тому пошук ефективних методик стимулювання когнітивного розвитку набуває особливого значення.

На думку А. Душки під когнітивним розвитком розуміється формування пізнавальних функцій (пам'яті, уваги, мислення, уяви) та базується на двох процесах: виникненні нових психологічних структур в пізнавальній сфері та їхнє подальше удосконалення [1, с. 15].

Вивчення стану психофізичного розвитку дитини здійснюється в діяльності, під час розв'язання нею доступних пізнавальних завдань. Саме це дозволить отримати якісну характеристику її пізнавальних можливостей.

На основі дослідження інтелектуального розвитку дітей з аутизмом встановлено, що рівень розумового розвитку дітей із РАС є на щабель нижчий, ніж біологічний вік, віковій категорії дітей [3, с. 498].

Саме тому, для вивчення особливостей когнітивної сфери дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку з аутизмом та контролю ефективності формувального експерименту була використана «Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників» Н. Стадненко, Т. Ілляшенко, Л. Борщевська, А. Обухівська.

Треба зазначити, що одним із перспективних напрямів розвитку когнітивної сфери дітей з РАС є використання ігрової діяльності, як дієвого засобу формування базових когнітивних процесів – сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення та уяви. Особливу увагу пропонуємо звернути на квестову форму корекційних занять, яка дозволяє поєднати мотиваційну складову гри з корекційно-розвивальним спрямуванням.

Саме корекційно-розвивальні та навчальні програми для дітей з розладами аутистичного спектра є незамінною складовою успішного функціонування та самореалізації цих дітей у суспільстві [2, с. 127].

З метою розвитку когнітивної сфери дітей з аутизмом старшого дошкільного та молодшого шкільного віку нами була розроблена програма «Ігроквест», яка реалізовувалась через серію занять у вигляді квестів з корекційно-розвитковою складовою.

У дослідженні ефективності застосування цієї програми брали участь 6 дітей віком від 6 до 9 років – троє старшого дошкільного віку та троє молодшого шкільного віку, які мали різний рівень когнітивного розвитку та мовленнєвих можливостей. Для дітей з труднощами вербальної комунікації були підібрані завдання спрощеного візуально-маніпулятивного характеру, а для дітей з розвиненою вербальною комунікацією – ускладнений варіант завдань із включенням вербальних компонентів.

Порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів показав позитивну динаміку у розвитку когнітивних можливостей досліджуваних дітей. На вихідному етапі середні показники коливалися в межах 1,2-2,9 балів за рівень виконання діагностичних завдань, що відповідало низькому та нижче середньому рівням розвитку когнітивної сфери, а після впровадження ігрових занять-квестів, він підвищився до 1,3-3,6 бали, що дозволило деяким дітям досягти середніх показників розвитку. З метою залучення та активізації батьків до кожного заняття був розроблений чеклист із завданнями для дітей для закріплення у домашньому середовищі отриманих на занятті знань і вмінь. Таке поєднання педагогічної та сімейної взаємодії допомогло отримати більш сталі результати.

Треба зазначити, що найбільший приріст виявився у дітей з відносно збереженими когнітивними передумовами, що вказує на високу адаптивність до ігрових форм навчання. Діти з початково низькими показниками сформованості когнітивної сфери продемонстрували незначні позитивні зміни, але навіть мінімальна динаміка свідчить про активізацію пізнавальної діяльності за умови систематичної та індивідуалізованої роботи.

Результати дослідження підтвердили, що впровадження ігрових технологій, а саме квестових форм, сприяє розвитку базових когнітивних процесів у дітей з РАС, підвищує їхню мотивацію до навчальної діяльності, допомагає формувати навички саморегуляції та соціальної взаємодії.

Наше дослідження підтвердило можливість застосування фахівцями занять у вигляді квестів у корекційно-розвитковій роботі з дітьми з РАС у закладах інклюзивної та спеціальної освіти.

Список використаних джерел:

1. Душка А. Л. Діагностика і корекція аутизму: метод. реком. Одеса : Астропрінт, 2013. 45 с.
2. Олексюк В. Р., Павелко О. П. Особливості розвитку та психокорекції пізнавальної сфери дітей з РАС. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2022. Том 33(72). № 1. С. 124-129
3. Островська К. О. Особливості інтелектуального розвитку дітей зі спектром аутистичних порушень. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. Праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. 2013. №20. С. 498–511.

О. О. Когут, м. Київ
Aleksandra13-76@ukr.net

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ ЧИ РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ПІД ЧАС ВІЙНИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Інклюзивне навчання – це система освіти, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти всім дітям, незалежно від особливостей розвитку, стану здоров'я чи соціального статусу. Соціально-психологічна підтримка є ключовим чинником ефективності інклюзивного процесу за для формування позитивного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Актуальним нині є питання впливу війни на дітей з «аутизмом» та «аутичним спектром».

Аутизм (від грец. autos – «сам») – це нейророзвитковий розлад, який має такі ознаки: труднощі у встановленні та підтриманні соціальних контактів; порушення або особливості мовлення й невербальної комунікації; схильність до одноманітності, повторюваних дій, ритуалів; підвищена або знижена чутливість до сенсорних стимулів (звуків, світла, дотиків тощо). Аутизм не є хворобою, а особливістю розвитку нервової системи, що впливає на сприйняття світу, обробку інформації та взаємодію з іншими. Аутизм (або розлад аутичного спектра) – це нейророзвитковий стан з біологічними чинниками, що впливають на розвиток мозку ще до народження або в ранньому дитинстві, ознаки зазвичай з'являються в дуже ранньому віці (до 3 років).